Itämeren vuoden 2022 kalastusmahdollisuudet
E 108/2021 vp

Lohenpyyntiin liittyvä lisäselvitys 27.9.2021

MMM/LVO
Risto Lampinen

Neljän meripeninkulman (merimailin) rajan merkitys

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt 24.9. MMM:ltä lisäselvitystä 27.9. mennessä E 108/2021 vp – kirjeeseen liittyen kv. Merentutkimusneuvoston (ICES) Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen tieteellisen neuvon sisältämästä Ahvenanmeren, Saaristomeren ja Pohjanlahden lohen kalastusta koskevasta 4 meripeninkulman rajoituksesta. Erityisesti valiokunta haluaa tietää, 1) minkä suuruisesta ja millaisesta alueesta on kyse (kartta), 2) kyseessä olevan alueen suhteesta lohen nousureitteihin sekä 3) aluerajauksen merkityksestä eri kalastusmuodoille (passiivinen rysäpyynti vs. aktiivinen uistelu).

Vastauksena lisäselvityspyyntöön MMM toteaa seuraavaa:

- Valtioneuvoston kanta perustuu ICESin tieteelliseen neuvoon Eduskunnan määrittämän Suomen johdonmukaisen linjan mukaisesti. ICESin neuvon mukaan lohta ei tulisi kalastaa Pohjanlahdella 4 meripeninkulman (mpk) ulkopuolella perusviivoista laskettuna. Rajoitus koskee ICESin neuvon ja Luonnonvarakeskuksen asiantuntijoiden mukaan sekä kaupallista että vapaa-ajankalastusta.
- Lyhyessä määräajassa ei mahdollista toimittaa perusteellista selvitystä 4 mpk:n rajoituksen merkityksestä, koska tällaiseen analyysiin ei ole aiemmin ollut tarvetta. MMM:n tässä selvityksessä toimittamat arviot kalastusmuodoista perustuvat säädöksiin sekä merialueen kaupallisen ja vapaa-ajan kalastuksen valvonnasta vastaavien ja eri kalastusmuodot hyvin tuntevien Varsinais-Suomen ELY-keskuksen (VARELY) asiantuntijoiden arvioihin.

1) 4 mpk:n rajoitusalue

Ohessa ajan puutteen vuoksi käsivaraisesti piirretty kartta, jossa perusviiva (joka piirretään uloimpien luotojen ja saarien kautta) näkyy rannikkoa lähimpänä olevana tummana viivana. Perusviivan ja siitä lasketun 4 mpk:n rajoitusalueen viivan välinen alue on merkitty keltaisella. Kyseinen alue on 7,408 km leveä (1 mpk = 1,852 km)

Kuten kartasta nähdään, perusviivan etäisyys mantereesta Pohjanlahden rannikolla vaihtelee suuresti. Niillä alueilla, joilla perusviiva on lähempänä mannerta 4 mpk:n ulkopuolinen kalastuskielto rajoittaisi kalastusta huomattavasti enemmän kuin saaristoisilla alueilla.

2) Rajoitusalueen suhde lohen nousureitteihin

- Lohen nousu eli kutuvaellus pohjoiseen vaihtelee rannikollamme vuosittain mm. pintaveden lämpötilan, sääolosuhteiden mm. tuulien sekä muiden vähemmän tunnettujen tekijöiden vaikutuksesta. Toisina vuosina lohet vaeltavat kauempana rannikosta ja toisina vuosina lähempänä sitä. Myös kutuvaelluksen ajankohta vaihtelee vuosittain, yleensä lämpimät säät keväällä aikaistavat nousua. Päänousu osuu rannikon eri alueilla yleensä noin kahden viikon aikaikkunaan.
- ICES on neuvossaan katsonut, että Ahvenanmeren, Saaristomeren ja Pohjanlahdella kalastus tulisi rajoittaa tapahtuvaksi rannikon läheisyydessä (4 mpk perusviivasta), jotta se kohdistuisi nimenomaan pohjoisen pääosin vahvojen lohikantojen kutuvaelluksella oleviin yksilöihin, eikä saaliiksi saataisi pääaltaan heikkojen lohikantojen kaloja, joita saattaa esiintyä Pohjanlahden ulappavesillä. Tarkempia perusteluja ja aineistoja löytyy Luonnonvarakeskuksen asiantuntijoilta.

3) 4 mpk:n rajoituksen merkitys eri kalastusmuodoille

Kaupallinen kalastus

- kaupallinen lohenkalastus on kielletty kyseisellä 4 mpk:n ulkopuolisella merialueella jo nyt 1.6.-15.9. välisenä aikana lukuun ottamatta kalastusta isorysillä, joka tulisi uutena pyyntimuotona kiellon piiriin.
- VARELYn asiantuntijoiden arvion mukaan suurin osa kaupallisen kalastuksen rysäpaikoista on perusviivan sisäpuolella, useat perusviivan tuntumassa ja vain harvat lohirysät ovat selvästi perusviivan ulkopuolella. 4 mpk:n ulkopuolella sijaitsevia rysäpaikkoja ei ole montaa.
- Rysäkalastus perustuu vakiintuneisiin paikkoihin, joiden vaihtaminen on työlästä, eikä aina mahdollista. Niiden sijaintikoordinaatit tulee ilmoittaa VARELYlle.

3) 4 mpk:n rajoituksen merkitys eri kalastusmuodoille

Vapaa-ajan kalastus

- Tutkittua tietoa merialueen lohen vapaa-ajan kalastuksen (pääosin uistelua) tarkemmista pyyntialueista ei ole saatavilla.
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) jäsenistölleen tekemän kyselyn ja asiantuntijoidensa arvioiden perusteella SVK arvioi että noin 70% lohen vapaa-ajan kalastuksesta merialueella tapahtuu 4 mpk:n ulkopuolella.
- VARELYn asiantuntijoiden arvion mukaan:
    - Pääosa lohen uistelusta tapahtuu kaukana rannikosta yli 4 mpk etäisyydellä perusviivasta
    - Monet lohen uistelijat joutuisivat siirtymään merkittävästi nykyisiltä pyyntialueiltaan, mutta osa suosituista alueista on 4 mpk:n sisällä perusviivasta
    - Lohen uistelu on aktiivinen pyyntimuoto, jossa on mahdollista seurata lohen kutuvaellusta ja siirtyä alueilta toisille.
    - On mahdollista, että tietyt alueet ruuhkautuisivat, jos 4 mpk:n kielto tulisi voimaan
    - Kaupallinen rysäkalastus ja vapaa-ajan uistelukalastus tapahtuvat tällä hetkellä eri alueilla. Pääsyynä on se, se että rysäkalastus tapahtuu lähes yksinomaan matalissa vesissä ja uistelu keskittyy syville vesialueille. Tästä syystä merkittäviä ristiriitoja rysäkalastuksen ja uistelun välillä ei ole odotettavissa ja esim. perusviivan ulkopuolinen noin 7,4 km levyinen vyöhyke olisi lähes kokonaan uistelukalastuksen käytettävissä.

Yhteenveto

- Lohen kalastuksen kieltämisen 4 mpk:n ulkopuolella perusviivasta laskettuna voidaan arvioida vaikuttavan selvästi enemmän vapaa-ajan kuin kaupalliseen lohen kalastukseen. Osittain tämä johtuu siitä, että kaupallisessa kalastuksessa on jo nyt pääosin vastaava rajoitus.

- Aktiivisena ja liikkuvana pyyntimuotona uistelussa on helpompi muuttaa kalastusta ja sopeutua kieltoon kuin rysäpaikkoihin sidotussa kaupallisessa kalastuksessa.

- EU-tason neuvottelujen kannalta ja Suomen tavoitteiden saavuttamiseksi olisi hyödyllistä voida tukea tieteellistä neuvoa kaikilta osin. Tällä hetkellä näyttää siltä, että useat EU:n jäsenvaltiot vastustavat pääaltaan kalastuskieltoa tai haluavat siihen merkittäviä poikkeuksia. Mikäli Suomi esittää tieteellisestä neuvosta poikkeamista Pohjanlahdella, on vaikea vaatia sen noudattamista pääaltaalla.